

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 10 februari 2023

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn. I anledning av att den preliminära sektorskalkylen för 2022 publicerades den 9 februari 2023 vill Jordbruksverket lämna följande analys av aktuellt läge.

Sammanfattning

Den preliminära sektorskalkylen för 2022 visar att både produktionsvärde och kostnader har ökat kraftigt under 2022 jämfört med 2021. Företagsinkomsten, ersättning till jordbrukarens eget arbete och kapital, har beräknats till 12,6 mdr kr, det är en ökning med 1,8 mdr kr jämfört med 2021, det är också en ökning jämfört med den prognos som Jordbruksverket gjorde i höstas. Företagsinkomsten för 2022 är den högsta som uppnåtts.

Prisrörelserna på världsmarknaden har varit små för spannmål och oljeväxter de senaste veckorna. Inom någon månad ska avtalen som styr Ukrainas och Rysslands export av jordbruksprodukter och gödning via Svarta havet omförhandlas. Arla sänkte för andra månaden i rad a-contopriset för mjölk, prissänkningen uppgick till drygt 30 ör/kg för både konventionell och ekologisk mjölk. Priserna för gödning har gått ner både internationellt och i Sverige. Försäljningen av gödning och utsäde ligger i linje med vad som är normalt. Inköpen av gödning för 2023 ligger t.o.m. på en högre nivå än för 2022.

På grund av oro för tillgången på gödning valde förhållandevis många jordbrukare att köpa gödning redan hösten 2022, till mycket höga priser. Dessa jordbrukare riskerar försämrad lönsamhet för 2023 eftersom produktpriserna gått ner under de senaste månaderna. Uppgifter från handeln indikerar att en mindre andel än normalt av spannmål och oljeväxter har prissäkrats av 2023 års skörd. Jordbrukare som däremot valde att terminssäkra priset för grödorna har kunnat undvika konsekvenserna av fallande produktpriser.

Omvärldsfaktorer

FAO:s jordbruksprisindex föll under januari 2023 med knappt en procent jämfört med föregående månad. Det var den tionde månanden i rad som prisindex föll, sedan pristoppen våren 2022 har index fallit med nästan 18 procent.

Prisrörelserna på de internationella spannmålsmarknaderna har varit förhållandevis små under de senaste veckorna. På spannmålsmarknaderna är det fortfarande ett stort utbud av rysk spannmål som trycker priserna neråt. Som exempel kan nämnas att Egypten i sin senaste upphandling enbart köpte ryskt vete. Inom drygt en månad ska det ske en omförhandling av avtalen som gör det möjligt för Ukraina att exportera spannmål och för Ryssland att exportera gödning. Det har uttryckts önskemål om att besluta om längre avtal än för tremånadersperioder som gällt hittills. Det finns i nuläget inte någon information om framtiden för dessa avtal.

Produktion, priser och handel i Sverige

Arla sänkte a-contopriset för både konventionellt och ekologiskt producerad mjölk för februari 2023 med 31 öre/kg. Priset för konventionellt producerad mjölk uppgår till 5,799 kr/kg och för ekologiskt producerad mjölk till 6,311 kr/kg. Arla sänkte priset även för januari 2023, sänkningen var då 5 öre/kg. Trots sänkning ligger producentpriset för mjölk på en historiskt sett mycket hög nivå. Arla anger sämre efterfrågan på mejeriprodukter som skäl för att sänka priset till producent. Tilltagande inflation har gjort att konsumenterna inte efterfrågar lika mycket som tidigare. Även i Kina har efterfrågan varit lägre än väntat. Produktionen av mjölk har dessutom ökat i Europa.

Priserna på nötkött och griskött har legat stilla under inledningen av februari.

Exporten av spannmål från Sverige har minskat i omfattning under de senaste månaderna. Fallande priser kan ha inneburit att jordbrukarna väljer att hålla tillbaka sina försäljningar.

Enligt uppgifter från företagen som säljer utsäde har försäljningen varit stabil inför vårsådden 2023. Beaktat att höstsådden av spannmål och oljeväxter blev rekordstor hösten 2022 finns det i nuläget inget som tyder på stora förändringar av vårsåddens storlek eller i fördelningen mellan olika grödor.

Uppgifter från tillverkare och företag som säljer gödningen visar att försäljningen för användning under växtsäsongen 2023 motsvarar normal förbrukning. Läget är snarare något bättre jämfört med förra året. Det finns inte heller något som i nuläget tyder på brist i tillgången. Inte heller för andra förnödenheter finns det någon brist inför vårbruket enligt uppgift från handeln.

Produktprisstatistik i Sverige och EU

Det har inte rapporterats någon ny produktprisstatistik i Sverige och EU sedan den föregående rapporttillfälle.

Produktionsmedelspriser

Priserna för handelsgödsel på de internationella marknaderna har fortsatt att falla till följd av lägre priser på naturgas och urea. Jämfört med toppnivån har priset för kvävegödsel fallit med mer än 40 procent. Priset för fosforgödsel har också fallit den senaste tiden. Gödningspriserna i Sverige har följt med neråt och för det vanligaste kvävegödselmedlet, N27 rapporteras i nuläget om priset på drygt 6 kr/kg, det kan jämfört med priser runt 10 kr/kg när priserna var som högst.

Med ledning av prisnoteringar för foder finns det indikationer som pekar mot att prisuppgången bromsats upp och t.o.m. börjat att falla.

Produktionsmedelsprisstatistik Sverige och EU

Det har inte rapporterats någon ny produktprisstatistik i Sverige och EU sedan den föregående rapporttillfälle.

Lönsamhet

Jordbruksverket publicerade den 9 februari 2023 en preliminär beräkning för jordbrukssektorns lönsamhet 2022, den s.k. sektorskalkylen. Kalkylen visar att produktionsvärdet ökat med nästan 15 mdr kr, vilket motsvarar 21 procent, jämfört med 2021. Jordbrukets kostnader för insatsvaror, t.ex. foder, gödning och energi, har ökat med drygt 12 mdr kr motsvarande en ökning med 25 procent.

Företagsinkomsten som ska täcka kostnader för eget arbete och eget kapital uppgår för 2022 till 12,6 mdr kr. Jämfört med 2021 är det en ökning med 1,8 mdr kr.

Företagsinkomsten för 2022 är den hittills högsta som uppnåtts. Jämfört med den prognos för sektorskalkylen som publicerades hösten 2022 visar de preliminära beräkningarna en ökning av företagsinkomsten med cirka 1,5 mdr kr. Kalkylen är svårare än normalt att beräkna eftersom priserna för både produkter och insatsvaror varierar kraftigt vilket får stort genomslag på företagsinkomsten.

På grund av det osäkra läget under hösten 2022 var det många jordbrukare som köpte in gödning för att inte riskera att bli utan inför växtsäsongen 2023. Prisnivån för gödning låg på sin hittills högsta nivå under denna period. Det innebär att jordbrukarnas kostnader för odling 2023 blir högre än under 2022. Priserna för spannmål och oljevaxter har fallit under senare delen av 2022 och inledningen av 2023. Fortsätter priserna att falla kommer de jordbrukare som inte prissäkrat sina produkter riskera att få försämrad lönsamhet jämfört med 2022. Uppgifter från handeln indikerar att en mindre andel än normalt har prissäkrats av 2023 års skörd.

Jordbrukare som däremot väntat med att köpa in gödning och som prissäkrade 2023 års skörd under hösten 2022 har förutsättningar att få en god lönsamhet även under 2023.

Riksbankens räntehöjning med ytterligare 0,5 procent ökar kostnaderna för jordbruket. Produktionsgrenar som binder mycket kapital och jordbrukare som är högt skuldsatta är särskilt känsliga.

Osäkerheten i sektorn avspeglas också i att det var få förprovningar av stallplatser under 2022. Fluktuerande priser och osäker konjunkturutveckling kan vara skäl till att investeringsviljan varit låg. På sikt kan det leda till osäker produktionsutveckling och att djurvälståndet inte utvecklas på ett önskvärt sätt.

I detta ärende har biträdande avdelningschef Andreas Mattisson beslutat. Mattias Gotting har varit föredragande.

Andreas Mattisson

Mattias Gotting